

VS Osvícenství a proměny preindustriální společnosti 1680-1820

Enlightenment and the Transformations of the Pre-Industrial Society in Czech Lands (1680-1820)

Osvícenství, resp. období (druhé) poloviny 18. století (s přesahem do století následujícího) je často představováno jako symbolický práh mezi společnostmi "tradiční" a "moderní"; historiografie je většinou interpretuje jako jednu z mála "optimistických" period v dějinách lidstva, která se programově obracela do (idealizované) budoucnosti a nikoli do (idealizované, mýtické) minulosti; tradičně se zdůrazňuje především "racionální" charakter 18. století. Přesto ani myšlení a reformy této epochy ležící mezi érami - barokem a romantismem - nebylo nikdy prosté utopických fantazií a emocionálně vypjatých momentů a pohnutí.

Hlavním cílem semináře je představit základní myšlenkové proudy evropského osvícenství a jejich reflexe a sociální dopady v evropském, ale i úžeji v českém, resp. česko-rakouském prostředí. Hlouběji by měl obeznámit studenty a studentky především se základními rysy českého/moravského osvícenství a zasadit tento jev do kontextu osvícenství evropského.

Současně budou na základě konkrétních vybraných tematických okruhů seznámeni/ny s adekvátními primárními materiály, probíhajícími diskusemi i s výsledky současného, aktuálního bádání i s klasickými pracemi věnovanými osvícenské době v evropské i české historiografii. Důraz bude kladen zejména na sepětí mezi intelektuálními a sociálními, resp. sociokulturními dějinami, na ideové strategie a snahy o jejich reálné aplikace.

Studenti budou také seznámeni s praktičtěji zaměřenými dobovými reáliemi (politická, krajská, církevní správa; soudnictví, zdravotnictví, školství... atd.) a procvičí si schopnost číst dobové rukopisy (německý i český kurent).

Nedílnou součástí kurzu bude i představování samotných studentských projektů zpracovávaných v rámci seminární/bakalářské/diplomové či disertační práce a následná kolektivní diskuse o analyzovaných pramenech a literatuře.

Požadavky k atestaci:

ZS: aktivní účast v semináři (prezence víceméně aspoň 90%), prezentování zvoleného tématu;

LS: jako ZS + písemné zpracování části bakalářské či diplomové práce dle fáze výzkumu; u „nediplomních“ vypracování práce seminární.

Odstupňování rozdílných nároků na bakalářské / magisterské / jednooborové / dvouoborové studium se bude řešit in situ a ad personam.

ZÁKLADNÍ LITERATURA:

SYNTÉZY

Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan P. KUČERA: Velké dějiny zemí Koruny české X (1740-1792), Praha 2001 - kapitoly dle vlastního uvážení

Pavel BĚLINA, Milan HLAVÁČKA, Daniela TINKOVÁ: Velké dějiny zemí Koruny české

(1792-1860) XIa /chronologický přehled, politické události/ a Praha 2013 - kapitoly dle vlastního uvážení

Milan HLAVAČKA, Jiří KAŠE, Jan P. KUČERA, Daniela TINKOVÁ: Velké dějiny zemí Koruny české (1792-1860) XIb /tematické členění/, Praha 2013- kapitoly dle vlastního uvážení

"Klasické" souhrnné práce:

Bedřich SLAVÍK, Od Dobnera k Dobrovskému, Praha 1975

Eduard WINTER, Josefinismus a jeho dějiny. Příspěvky k duchovním dějinám Čech a Moravy 1740-1848. Nakladatelství Jelínek, Praha. 1945

Arnošt KLÍMA, Manufakturní období v Čechách, Praha 1955

Josef KOČÍ, České národní obrození, Praha 1978

Alexander MYL'NIKOV: *Vznik národně osvícenské ideologie v českých zemích 18. století: prameny národního obrození*. Vydání 1. Praha: Univerzita Karlova, 1974.

LNĚNIČKOVÁ, Jitka. *České země v době předbřeznové: 1792-1848*. 1. vyd. Praha: Libri, 1999

Další doporučené práce syntetického charakteru:

Jiří BERÁNEK, Absolutismus a konstitucionalismus v Čechách doby Francouzské revoluce. Praha: Academia, 1989.

Hans MAGENSCHAB, Josef II. Revolucionář z boží milosti, Praha 1999

BLED, Jean-Paul. *Marie Terezie: zakladatelka moderního státu*. V Praze: Slovart, 2013.

Miroslav HROCH, Na prahu národní existence, Praha 1999

František KUTNAR, Obrozené vlastenectví a nacionalismus, Praha 2003

Jiří KROUPA: Alchymie štěstí, Brno 1984 (2006)

Josef PETRÁŇ, Kalendář, Praha 1988

PETRÁŇ, Josef. *Nevolnické povstání 1775: prolegomena edice pramenů*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1972.

Květa MEJDŘICKÁ, Čechy a Francouzská revoluce, Praha 1959

Michael VAŇÁČEK, Francouzové a Morava v době Velké revoluce a koaličních válek, Brno 1965

Sborníky a kolektivní práce:

Počátky českého národního obrození. Společnost a kultura v 70. až 90. letech 18. století, Praha 1990

Mezi časy. Kultura a umění v českých zemích kolem r. 1800. Ed. Zdeněk Hojda, Roman Pahl, Praha 2000

Jiří MALÍŘ a kol. Člověk na Moravě ve druhé polovině 18. století. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008

Jaroslav Lorman - Daniela Tinková (eds.): *Post tenebras spero lucem*. Duchovní tvář českého osvícenství, Casablanca, Praha 2008, 415 str.

Jaroslav Lorman - Daniela Tinková (eds.): *Od barokní piety k interiorizaci víry*. Katolické osvícenství v českých zemích. Historie - Otázky - Problémy 2/2009

+ časopis Cornova, Revue České společnosti pro výzkum 18. století